

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ saptanavatitamaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptanavatitamaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmēṇa kupitaṃ saumitriṃ parisāntvya bharatasadbhāvasya
varṇanam, lajjitasya lakṣmaṇasya śrīrāmapārśvē gamanam,
tasya śailasya samantād bharatasainyasya nivēśanam

susaṃrabdhaṃ tu bharaṭaṃ
lakṣmaṇaṃ krōdhamūrcchitam |
rāmastu parisāntvyātha
vacanaṃ cēdamabravīt ॥ 2.97.1 ॥

kimatra dhanuṣā kārya -
masinā vā sacarmaṇā |
mahābalē mahōtsāhē
bharatē svayamāgatē ॥ 2.97.2 ॥

pituḥ satyaṃ pratiśrutya
hatvā bharaṭamāhavē |
kiṃ kariṣyāmi rājyēna
sāpavādēna lakṣmaṇa ॥ 2.97.3 ॥

yad dravyaṃ bāndhavānāṃ vā
mitrāṇāṃ vā kṣayē bhavēt |

nāhaṃ tat pratigṛhṇīyāṃ
bhakṣyān viṣakṛtāniva || 2.97.4 ||

dharmamarthaṃ ca kāmāṃ ca
pṛthivīm cāpi lakṣmaṇa |
icchāmi bhavatāmarthē
ētat pratiśṛṇōmi tē || 2.97.5 ||

bhrātṛṇāṃ saṅgrahārthaṃ ca
sukhārthaṃ cāpi lakṣmaṇa |
rājyamapyahamicchāmi
satyēnāyudhamālabhē || 2.97.6 ||

nēyaṃ mama mahī saumya
durlabhā sāgarāambarā |
nahicchēyamadharmēṇa
śakratvamapi lakṣmaṇa || 2.97.7 ||

yad vinā bhārataṃ tvāṃ ca
śatrughnaṃ vāpi mānada |
bhavēnmama sukhaṃ kiñcid
bhasma tat kurutāṃ śikhī || 2.97.8 ||

manyē'hamāgatō'yōdhyāṃ
bhāratō bhrātṛvatsalaḥ |
mama prāṇaiḥ priyatarah
kuladharmamanusmaran || 2.97.9 ||

śrutvā pravrajitaṃ mām hi
jaṭāvalkaladhāriṇam |

jānakyā sahitaṃ vīra

tvayā ca puruṣōttama || 2.97.10 ||

snēhēnākrāntaḥṛdayaḥ

śōkēnākulitēndriyaḥ |

draṣṭumabhyāgatō hyēṣa

bharatō nānyathā'gataḥ || 2.97.11 ||

ambāṃ ca kēkayīṃ ruṣya

bharataścāpriyaṃ vadan |

prasādya pitaraṃ śrīmān

rājyaṃ mē dātumāgataḥ || 2.97.12 ||

prāptakālaṃ yathaiṣō'smān

bharatō draṣṭumarhati |

asmāsu manasāpyēṣa

nāhitaṃ kiñcidācarēt || 2.97.13 ||

vipriyaṃ kṛtapūrvam tē

bharatēna kadā nu kim |

īdṛśam vā bhayaṃ tē'dya

bharataṃ yad viśaṅkasē || 2.97.14 ||

nahi tē niṣṭhuraṃ vācyō

bharatō nāpriyaṃ vacaḥ |

ahaṃ hyapriyamuktaḥ syāṃ

bharatasyāpriyē kṛtē || 2.97.15 ||

kathaṃ nu putrāḥ pitaraṃ

hanyuḥ kasyāñcidāpadi |

bhrātā vā bhrātaraṃ hanyāt
saumitrē prāṇamātmanaḥ || 2.97.16 ||

yadi rājyasya hētōstva -
mimāṃ vācaṃ prabhāṣasē |
vakṣyāmi bhārataṃ dṛṣṭvā
rājyamasmai pradīyatām || 2.97.17 ||

ucyamānō hi bhāratō
mayā lakṣmaṇa tadvacaḥ |
rājyamasmai prayacchēti
bādhamityēva maṃsyatē || 2.97.18 ||

tathōktō dharmasīlēna
bhrātrā tasya hitē rataḥ |
lakṣmaṇaḥ pravivēśēva
svāni gātrāṇi lajjayā || 2.97.19 ||

tadvākyam lakṣmaṇaḥ śrutvā
vrīḍitaḥ pratyuvāca ha |
tvāṃ manyē draṣṭumāyātaḥ
pitā daśarathaḥ svayam || 2.97.20 ||

vrīḍitaṃ lakṣmaṇaṃ dṛṣṭvā
rāghavaḥ pratyuvāca ha |
ēṣa manyē mahābāhu -
rihāsmān draṣṭumāgataḥ || 2.97.21 ||

athavā nau dhruvaṃ manyē
manyamānaḥ sukhōcitau |

vanavāsamanudhyāya

gṛhāya pratinēṣyati || 2.97.22 ||

imāṃ cāpyēṣa vaidēhī -

matyantasukhasēvinīm |

pitā mē rāghavaḥ śrīmān

vanādādāya yāsyati || 2.97.23 ||

ētau tau samprakāśētē

gōtravantau manōramau |

vāyuvēgasamau vīrau

javanau turagōttamau || 2.97.24 ||

sa ēṣa sumahākāyaḥ

kampatē vāhinīmukhē |

nāgaḥ śatruñjayō nāma

vṛddhastātasya dhīmataḥ || 2.97.25 ||

na tu paśyāmi tacchatraṃ

pāṇḍuraṃ lōkaviśrutam |

piturdivyaṃ mahābhāga

saṃśayō bhavatīha mē || 2.97.26 ||

vṛkṣāgrādavarōha tvam

kuru lakṣmaṇa madvacaḥ |

itīva rāmō dharmātmā

saumitriṃ tamuvāca ha || 2.97.27 ||

avatīrya tu sālāgrāt

tasmāt sa samitiñjayaḥ |

lakṣmaṇaḥ prāñjalirbhūtvā

tasthau rāmasya pārśvataḥ || 2.97.28 ||

bharatēnātha sandiṣṭā

sammardō na bhavēditi |

samantāt tasya śailasya

sēnā vāsamakalpayat || 2.97.29 ||

adhyardhamikṣvākucamū -

ryōjanaṃ parvatasya ha |

pārśvē nyaviśadāvṛtya

gajavājinarākulā || 2.97.30 ||

sā citrakūṭē bharatēna sēnā

dharmaṃ puraskṛtya vidhūya darpam |

prasādanārthaṃ raghunandanasya

virōcatē nītimatā praṇītā || 2.97.31 ||

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
ayōdhyākāṇḍē saptanavatitamaḥ sargaḥ ||*